

İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane ve Arşivi

Mutlu Özgen*

Öz

13 Nisan 1979 tarihinde İstanbul Vakıflar 2. Bölge Müdürlüğüne bağlı olarak Üsküdar Büyük Selimiye Camisi III. Selim Hünkâr Kasrı'nda hizmete açılan İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane ve Arşivi; ömrünü ilme, ilmini ise evkafa vakfeden Konyalı'nın kurumsallaşmış biyografisi görünümündedir. Konyalı Kütüphanesi'nin bir önemi de, medrese etkisiyle oluşmuş bir vakıf kütüphanesi olmasıdır. Konyalı, adına açılan kütüphane ile yaşamı boyunca tarih yağmacılarına karşı verdiği asırlık mücadeleye sonucunda onların elinden kurtardığı pek çok vesika ve eserin evkaf çatısı altında muhafaza edilmesini sağlamıştır. Yalnızca topladığı, okuduğu belgeleri değil, aynı zamanda araştırma ve çalışma yöntemini de vakfetmiştir. Araştırmalarını, ilim hayatını şekillendiren kurumların eğitim sistemine göre yapan Konyalı, Islâh-ı Medâris-i İslâmiyye Medresesi'nde aldığı Arapça eğitimini, edindiği bilgi ve tecrübeyi evkafın yararı için kullanan bir isimdir. Osmanlı ve İslâm medeniyetini inşa eden iki önemli kurumu (medrese ile vakıfları), önce araştırma yönteminde, ilerleyen süreçte de çalışmalarını vakfettiği kendi ismini taşıyan kütüphanenin ilim çatısı altında bir araya getirmiştir. Geride miras olarak bıraktığı Konyalı Kütüphanesi de hem Konyalı'nın hem de medresenin mirasını evkaf çatısı altında devam ettiren ilim yuvası olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda Konyalı'nın eserlerinin düşünsel temellerinin, araştırma ve çalışma yöntemi, ilim-tahsil hayatı muhafaza edildiği arşiv bölümündeki evraklar ışığında tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: medrese, evkâf, İbrahim Hakkı Konyalı, III. Selim, kütüphanâ, arşiv.

İbrahim Hakkı Konyalı Library and Archive

Abstract

On April 13, 1979, İbrahim Hakkı Konyalı Library and Archive were opened for service in the Uskudar Buyuk Selimiye Mosque Selim the Third Hünkar Pavilion under the management of Second Regional Directorate of Istanbul Foundations. The library is an institutionalized biography of Konyalı, who has dedicated his life to science and his science to the foundation. One important feature of the Konyalı library is that it is a foundation library formed by the influence of Madrasah. With the library opened in his name, Konyalı has made it possible for many documents and artifacts to be preserved under its roof, which were obtained as a result of a century-long struggle against history plunderers throughout his life. He did not only become experts in the documents he collected, but also in research and study method. His research is based on the education system of the institutions that shaped his scientific life. Konyalı has used his talent in Arabic language, knowledge and experience he received at Islahi Medarisi İslamiyye Madrasah for the benefit of foundation. The two important institutions (Madrasah and foundations) that built the Ottoman and Islamic civilizations were brought together under his research method and then under the roof of the library where he conducted his research. His heritage, Konyalı Library, is a scientific institution which sustains the inheritance of Konyalı and Madrasah under the foundation. This work will introduce the ideological foundations of works of Konyalı, and his research method using the sources in the archive section where his educational and scientific works are preserved.

Key Words: madrasah, foundations, İbrahim Hakkı Konyalı, Selim the Third, library, archive.

* Dr., Uzman, İstanbul Vakıflar 2. Bölge Müdürlüğü, İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane ve Arşivi, İstanbul. mutluozgen@yahoo.com

Bir asrı eteğinden yakalayan, ömrü boyunca sayısız ibret verici hadiseye şahit olan İbrahim Hakkı Konyalı, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerini de kapsayan seksen sekiz yıllık ömrü boyunca üç padişah, dört halife ve yedi cumhurbaşkanı görmüş, devirlerinin her türlü politik, ekonomik ve sosyal çalkantılarını içine alan ve kendi tabiriyle hükümetler yapan, hükümetler yıkan “romanlık” bir hayat sürmüştür. Konyalı'nın romanlık hayatının kitaplaşmış hali 13 Nisan 1979 da açılan İbrahim Hakkı Konyalı Vakıf Kütüphanesi'dir. Bu kitabın muharrirliğini ise, Osmanlı'nın son döneminde Konya'da açılan İslâh-ı Medâris-i İslâmiyye Medresesi yapmıştır.

Konyalı Kütüphanesi'nin düşünsel temelleri aslında, İbrahim Hakkı Konyalı'nın biyografisinde gizlidir. Özellikle Konyalı Kütüphanesi'nin arşiv bölümünün oluşmasında Konyalı'nın tahsil hayatına etki eden kurumların payı büyüktür. Bu etkinin adı İslâh-ı Medâris-i İslâmiyye medresesidir. Aldığı çok yönlü eğitim, çeşitli konuları kapsayan bir arşivin oluşmasında etkili olmuştur. Medresenin nizamnâmesi incelendiğinde¹ eğitim politikasının dil eğitimi (Arapça) üzerine inşâ edildiği göze çarpmaktadır (Resim 1). Medrese, etkilerini geleceğe dil eğitimi ile taşımayı hedeflemektedir. Konyalı'nın çalışmalarını kitâbe ilmi üzerine oturtması da medresenin etkilerini geleceğe talebeleri ile taşıdığıнын bir göstergesidir.

Osmanlı'nın son dönemlerinde bozulan medreselerin ıslâhı maksadı ile Konya'da Sami Bekir Paşa Dairesi'nde kurulan ve 12 senelik zengin bir programı bulunan; kütüphanesi, laboratuvarları, konferans salonlarıyla batının en mükemmel ilim kuruluşlarını aratmayan bir öğretim müessesesi olan İslâh-ı Medâris-i İslâmiyye Medresesi, çağın ihtiyaçlarına uygun şekilde yeniden teşkil edilen, donanımlı ilim adamı yetiştirmeyi amaçlayan ve mezunlarına devlet

kademelerinde istihdâm alanı oluşturmayı hedefleyen önemli bir kurumdur. Medrese, etkilerini, sonraki dönemlere, yetiştirdiği kâbiliyetli öğrenciler aracılığıyla taşımıştır. Medresenin yetiştirdiği değerli şahsiyetlerden biri de İbrahim Hakkı Konyalı'dır.

Kendisiyle yapılan söyleşilerde İslâh-ı Medâris-i İslâmiyye Medresesi için, “Bir İslâm Üniversitesi”³ ifadesini kullanmıştır:

“Bu üniversitenin kapısından İslâm'ın düşmanı olduğu taassup, içeriye girmemişti. Bu medrese maddî ve mânevî ilimleri toplayan ve o vakte kadar geniş sınırları olan Osmanlı İmparatorluğu'nda bir eşi daha olmayan bir öğretim müesseseydi. Öğrenim süresi on iki yıldır. Buradan çıkanlar maddî ve mânevî ilimlerle kendilerini cihazlandırıyorlardı. Doğu ve Uzakdoğu ülkelerinden birinin dilini öğreniyorlardı. Onlara Doğu ve Uzakdoğu ülkelerinde İslâmiyet'i yaşatma görevi verilmesi düşünülmüş, planlanmıştı” (Yücel,1976: 25).

İbrahim Hakkı Konyalı hakkında 1941 yılında ilk çalışmayı yapan Ethem Ruhi Balkan, medresenin Konyalı'nın tahsil hayatındaki yerinden bahseder:

“Eski medreseyi yıkan, bu müesseseden tam ve sağlam bir şark kültürü ile yetişmiştir. Eğer umûmî harp ve sonraki siyasî ve zararlı mücadeleler bu müesseseyi yıkmasa idi, Türk yurdu garbın bütün maddî tekâmüllerini kabul etmekle beraber tam manası ile şarklı ve yerli kalan bir dârülfünûna sahip olacaktı.

12 senelik zengin bir programı bulunan İslâh-ı Medâris-i İslâmiyye'ye gitmiştir. Bu külliye nev'i şahs ile biten çok yüksek bir irfân müessesesi idi. Şark ilimleri ile garbın sınıî ve maddî ilimlerini kucaklaştırmak ve beraber yürütmek için tesis edilen ve umûmî harp senelerine kadar devam eden bu irfân oca-

1 İHKKA (İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane Arşivi).

Dosya No: 3505; İHKKA. Dosya No: 4103

ğı çok kıymetli ilim adamları yetiştirmiştir. Konya, buranın yetiştirdiği evlatlar ile hakkı ile övünebilir” (Balkan, 1941: 3-4)

İslâh'ın ilk talebe ve hocalarından olan İbrahim Hakkı Konyalı, *Yeni Asya* gazetesindeki “Tarih Sohbetleri” adlı köşesinde medresenin eğitim kadrosundan, kaliteli ve kalıcı eğitiminden bahsetmektedir:

“Ben bu İslâm üniversite namzedinin ilk öğrencisi ve aynı zamanda benden sonraki sınıfların öğretmeniydim. Müessese Arapça öğretmenini, Câmîu'l-Ezher'den getirmişti. Bu son yıllarda Konya ve Beyşehir'de müftülük yapan büyük âlim merhum Ömer Lütfi Efendi'ydi. Arapça klasik usulle emsile-binâyla değil Berliç usûlüyle kısa bir zamanda öğrenilmişti. Matabe adlı bir tahta parçası var idi. Talebe bununla birbirini kontrol ederdi. Bu tahta parçası Türkçe konuşana verilir o da arkadaşlarından Türkçe konuşanı gizlice kollardı. Matabeyi akşama kadar çıkaramayan öğrenci ertesi gün sınıf dershânesini süpürür, çeşmeden içecek suyu getirirdi. Bu bir cezâ idi. İlk senenin sekiz ayından sonra bu yeni irfân yurdunda Türkçe konuşulmazdı. Kendisine matabe verilen bunu elinden çıkarmak için Türkçe konuşanları arardı. İkinci senede talebe Arapçayı öğrenmiş olurdu. Medresenin kütüphânesi konferans salonları, kimyahânesi, fizik laboratuvarı, teodolit âletleri, müsennâ küreleri vardı. Medresede yıldızlar ilmi, astronomi dersleri ve bunun araçları vardı. Ali Kuşçu'nun Fâtih adına hazırladığı eşsiz bakır gökküresi de medresenin kütüphânesindeydi. Talebeye yıldızlar ve burçlar Alâeddin Tepesi'nden ve bazen minare şerefelerinden gösterilirdi. Bu dersin Hocası Şeyhzâde Ahmed Ziyâ Efendi (Resim 2) merhûmdu. Konya Hukuk Mektebi Müdürü Refik, Şeyhülislâm Mustafa Sabri, Konya Meb'usu Elmalılı Tefsiri'nin sahibi Küçük Hamdi (Elma-

lılı Hamdi Yazır), Âyân âzâsından Şeyhzâde Zeynel Âbidîn (Resim 3), kardeşleri Rifat ve Ziyâ, Ahmet Tevhid, Hacı Üveyszâde Mustafa (Resim 4), Konya Müftüsü Ömer Lütfi ve Fahreddin efendiler hocalarımdı ” (Konyalı,1971:2).

Medresede aldığı eğitim, Konyalı'nın tüm ilmi hayatını şekillendirerek; onu kitâbe ilminin uzmanlarından biri yapmıştır. Medresede çok iyi Arapça öğrenerek, sonraki yıllarda Selçuklu ve Osmanlı kitâbelerini en iyi okuyan tarihçilerden biri olmuştur. Kitâbe okumaya olan tutkusunu kendisiyle yapılan bir röportajda şöyle dile getirmiştir:

“Ben görmeden yazmam, yazacağım konuyu mutlaka görmem lazım. Allah'ın lütfu ile elli senedir Anadolu'da okumadığım kitâbe kalmadı. 50-60 senedir dünyada kitâbe okumayan kalmadı, yalnız biz kaldık. Son zamanlarda gözlerim rahatsızlandı. Allah nûr-ı basarı elimden almasın yeter. Bizdeki ilim adamlarını arşive davet ettim, kitâbe okuyabilmeleri için. Onları imtihanâna davet ediyorum. Bu davete hiçbiri gelemedi. Bunu ben Yeni Asya'da yazdım. Henüz hiç kimse cesaret edip de bu imtihanâna gelmedi.”²

Konyalı, medresede aldığı eğitimi memuriyet hayatının önemli menzil noktalarından olan evkâfın faydası için kullanmıştır; evkâf ile medreseyi kitâbeler üzerinden ortak bir potada birleştirmiştir. İyi derecede öğrendiği Arapçayı vakfiyelerin ve okunması güç kitâbelerin tercümesinde kullanarak, vakıflara pek çok gelir kaynağı olabilecek yerler keşfettiğini kendi hal tercümesinde şöyle dile getirmiştir: “Yurt âbidelerinin çoğunun şimdiye kadar görülmemiş, incelenmemiş, okunmamış kitâbelerini topladım. Vakıflar idâresinin bilmediği bilemeyeceği birçok vakıf yerler ve gelirler buldum. Âbidelerin tavsiflerini yaptım. Tarihin

2 İHKKA. Dosya No: 3885

karanlıklarına projektör ışığı tutacak orijinal vesikalar topladım".³

Sanat tarihini de kitâbeler üzerinden yaparak âbideleri mimarî özelliklerinden ziyâde kitâbesini konuşarak tanımayı ve tanıtmayı tercih etmiştir. Konyalı'nın kitâbe ilmine verdiği önemi anlamak için basılmış bütün kitaplarına bakmak yeterli olacaktır. Her bir kitabında yüzlerce kitâbe metninin okunmuş hali bulunmaktadır. Bu yönüyle, *Kitâbeler Âzamı* olarak anılmıştır. Onu kitâbeler konusunda âlim-i âzam yapan müessesinin adı ise Islâh-ı Medâris-i Islâmiyye Medresesi'dir.

Kitâbe tercümesi Konyalı'ya eserlerini nasıl muhâfaza etmesi gerektiğini de öğretmiştir. Tercüme esnasında bu eserlerde karşısına çıkan şifreler, ustalık gerektiren kelime oyunları Konyalı'ya, "*İlim lisân ile yapılır. İlimi koruyacak olan da yine lisandır.*" düşüncesiyle, kendi tuttuğu notlarına lisan üzerinden kilit koymasını sağlamıştır.

Bir sohbetinde şöyle der;

*"Eserlerimle ilgili ilhamı okuduğum kitâbelerden aldım. Bir kitâbe nasıl ki, hattatı tarafından korunma zırhı ile kuşatılıyorsa, ben de kendi eserlerimin hattatı olarak yazdıklarımı aktarmak kadar korumakla da mükellefim. Bilhassa ilmi, hırs için yapan ilim yan kesicilerini benim notlarımdan uzak tutmak, gerçek ilim hâdimi olan insanlarla emeğimi paylaşmak için tetkiklerimi yazdığım lisanla koruma altına aldım. İlimle kilitlenen kapının anahtarı yine ilimdedir. Basılan eserlerim yazılanların sadece ilmi kırıntısıdır."*⁴

Tahsil hayatının etkilerini sadece ilminde ve yaptığı işlerde değil, isminde de görmek mümkündür. İbrahim Atis'ten, İbrahim Molla'ya ve İbrahim Hakkı'ya uzanan süreç onun tahsil hayatını şekillendiren kurumların yansımasıdır. Her bir isim tahsil hayatında iz bırakan

kurumların adeta nişânesi gibidir. Nalbantzâde İbrahim Atis olarak başlayan eğitim hayatı, Islâh-ı Medâris-i Islâmiyye Medresesi'nde İbrahim Molla'ya dönüşmüştür. Bu medrese sadece ismini değil aynı zamanda ilim hayatını da şekillendirecek ve gelecekte ünlü tarihçi, Kitâbeler Âzamı olarak anılacak ve kitapları ile tanınacak olan İbrahim Hakkı Konyalı isminin muharriri olacaktır. Medresenin kapanmasıyla birlikte gittiği Rüşdiye de, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın *Ma'rifet-nâme*'sinden etkilenecek ismine Hakkı'yı ekleyecektir; sonra o da ilminin hakkını vermek için Anadolu'nun her köşesine, kimi zaman merkep üzerinde kimi zaman yaya olarak dağ tepe demeden giderek âbidelerin kitâbelerini konuşuracak ve kent tarihi araştırmaları kitaplarını yazacaktır (Resim 5-6).

Yazmaya ve araştırmaya olan merakı ve tutkusunu, onun pek çok müsteâr isimle aynı dergide ya da gazetede birden fazla yazılar yazmasını sağlayacaktır. Konyalı, muharrir yönünü medrese eğitimi sırasında geliştirmiştir. *Hak Yolu* dergisini medresenin matbaasında çıkarmaktadır.

"Medresenin matbaası, mecmuası, gazetesini vardı. Bir İslâm inkılâbı yapmak için ne lâzımsa bunlar talebeye öğretilirdi. Burada İslâmî esaslara dayanan neşriyat yapılır, gazete ve dergiler çıkartılırdı. Medrese bir gazetecilik enstitüsü gibi idi. Talebeye gazete ve mecmualara ilmî yazılar yazmaları da öğretilirdi. Benim *Hak Yolu* adlı mecmuam, medresenin matbaasında basılırdı. Ben ilk yazımı Konya'da çıkan *Meşrik-i İrfan* gazetesinde neşretmiştim. Bu Kus b. Saîde'nin Ukaz panayırında söylediği Kâbe'ye asılmış nutkunun tercümesi idi".⁵

"İslâh'ta öğrenci ve sonra da hocalık yapanlardan dergi ve gazetelerde makalesi çıkanlar arasında özellikle Abdullah Tanrı-

3 İHKKA, Dosya No: 4726

4 İHKKA, Dosya No: 5397

5 İHKKA, Dosya No: 4725

kulu, Meğreli Rıza, İbrahim Hakkı Konyalı, Saatçi Osman Efendi dikkat çekmektedir. İslâh'ın öğrencilerini basın yayına yönlendirmesinin etkisi İslâh kapatıldıktan sonra da görülmüştür. İbrahim Hakkı Konyalı, *Hak Yolu* dergisini, Ali Rıza Kudsi de Konya'da 1919 yılında *İntibâh* dergisini çıkardı. Cumhuriyetli yıllarda Konya basın yayın hayatının canlı olmasına İslâh'ın katkısı düşündürmelidir” (Bilgili, 2013: 18).

Gelecekte İstanbul'da tutunmasını sağlayacak muharrirliği, sadece para kazanmak için değil aynı zamanda tarih yağmacılarına karşı açtığı asırlık mücadelede etkin bir silah olarak kullanacaktır. Tamamını kendisinin çıkarıp yönetimini yaptığı *Tarih Hazinesi* gibi dergilerde, gazete köşesi yazılarında, makalelerinde *Amber Reisoğlu, Ayhan Atis, Ayhan Nalbantoğlu, H. Nalbantoğlu, Nalbantzâde İbrahim Hakkı, İbrahim Atis, Derviş Karamanoğlu, Hakkı Arayan, İbrahim Cimcoz, İbrahim Hakkı, İ. Atis, Ömer Ataoğlu, Mediha Atis, Vak'anüvis, M. Atis, Yeni Evliya Çelebi ve Şefika Özdöl* gibi pek çok müsteâr isimler kullanmıştır (Özdamar, 1997: 13).

İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane ve Arşivi'nin Kuruluşu

Konyalı arşivcilik yönü de medresede geliştirmiştir. Talebelerinin *çok yönlü yetişmesi yönünde eğitim veren İslâh Medresesi, talebenin yeteneği ölçüsünce buna imkân da sağlamıştır. İbrahim Hakkı Konyalı, makaleleri, çok kıymetli tarih kitapları ve Hak Yolu gazetesiyle bilinen etkili bir gazeteci, araştırmacı, tarihçi ve arşivci olmuştur* (Bilgili, 2013: 21). Aynı zamanda evkâfta Türk Yazı Sanatları Müzesi'nin ve İnşâât Müzesi'nin açılmasına öncülük eden Konyalı, Askerî Müze'nin oluşmasında da etkin rol üstlenmiştir.

Konyalı bir ömür boyunca tarih yağmacılarına karşı verdiği mücadele sonucunda, onların elinden kurtardığı pek çok vesika ve eseri müzelere aldirarak, muhâfaza altına aldırıştır. Sıra, dağ

tepe demeden karış karış gezdiği, adımını attığı her yeri kayıt altına aldığı, kitâbesini çevirdiği çalışmalarından oluşan arşivine ve kendi şahsi kütüphânesine gelmiştir. En büyük korkusu, bir ömür toplayıp araştırdığı ve muhâfaza ettiği çalışmalarının, “ilim yankesicileri” olarak adlandırıldığı kişilerin eline geçip mezatlarda satılığa çıkarılmasıydı. Bu sebeple bu vesikaların korunması ve gelecek kuşaklara ulaşip onların da istifade etmesi amacıyla kendi adını taşıyan bir kütüphânenin açılması için girişimlerde bulunmaktadır. Dönemin siyâsîlerine mektuplar yazarak, arşivinin, kendi adını taşıyan bir kütüphâne muhâfaza edilmesi konusunda desteklerini istemiştir. Bu mektuplar kütüphânenin açılış sürecinde yaşananlar hakkında birer belge niteliğindedir. Kendisi de Konyalı olan, dönemin iç işleri bakanı Faruk Sükan ile, vakıflardan sorumlu bakan Enver Akova'ya mektuplar yazmış, arşivinin kütüphâne muhâfaza edilmesi konusunda desteklerini istemiştir. Hatta arşivini görmeleri için evine davet etmiştir. Konyalı bu mektupları da gelecekte kütüphânenin kurulma sürecine ait birer belge olması açısından kütüphâneye vakfetmiştir (Resim 7). Kütüphâne arşivinde muhâfaza edilen, dönemin içişleri bakanı Faruk Sükan'a Konyalı tarafından yazılan 14 Kasım 1978 tarihli mektupta şöyle denmektedir :

“Aziz hemşerim, seksen altı yaşındayım. Kırkı büyük yüz kadar kitap yazdım. Basın şeref kartı sahibiyim. *Hergün* gazetesinde bir yazım çıkar. En yaşlı gazeteciyim. İlim hâdimi olmak en büyük zevkimdir. Yetmiş beş senelik kütüphânemi ve ilim güneşi görmemiş orijinal vesikalarla dolu arşivimi beş sene evvel Vakıflar Umum Müdürlüğü'ne noter senedi ile vakfetmiştim. On beş yıl önce kütüphâne ve arşivime bir buçuk milyon lira vermişlerdi. Evim Üsküdar'da Harem islesinin üstündedir. Vakıflar idâresi Üsküdar Selimiye Camii'nin bitişiğindeki üçüncü Selim Kasrı'nı bir kütüphâne yapacaktı. Arşiv

vesikalarımın yüzde yetmiş vakfı ilgilendirmektedir. Vakıflar idâresine şimdiye kadar bilmediği tanımadığı birçok yerleri tanıtacak ve milyarlarca lira sağlayacaktır. Vakıflar idâresi Selimiye Kasrı'nı kütüphâne ve arşiv olarak hazırlayacaktır. Çok ağır gitti. Beş sene beri bunu yapmadı. Ben bu vakfımı ibadet kastıyla yapmıştım. Etrafında dedi-kodu ve neşriyat yaptırmak istemiyordum. Kütüphânem ve arşivim 26.000'i aşan kitap, arşiv vesikası, vakfiye sureti, resim, fotoğraf bakımından, halîfeler padişahlar tarafından yapılan bu yoldaki vakıfların en zenginidir. Allah bu şerefi bana bahşettiği için bahtiyarım. Yurt âbidelerinin çoğunun şimdiye kadar görülmemiş, incelenmemiş, okunmamış kitâbelerini topladım. Vakıflar idâresinin bilmediği bilemeyeceği birçok vakıf yerler ve gelirler buldum. Âbidelerin tavsiflerini yaptım. Tarihin karanlıklarına purojektör ışığı tutacak orijinal vesikalar topladım. Evime yakın olduğu için Üsküdar'daki Sultan Selim Kasrı'nı seçmiştim. Notlarımı yeni harflere çevirerek geleceğe öyle bırakmak istiyorum. Rahmet-i Rahman ufkundayım, kandilin yağı bitmek üzeredir. Ben vakfımı yaptım. Göz nurlarımı katarakt gölgelemeye başladı. Bu kütüphânemin ve arşivimin açılması için yardımlarınızı bekliyorum. Bunun Devlet Bakanı Enver Akova beyefendiye de duyurulmasını isterim. Enver Akova bey de teşrif buyurursa neticenin daha çabuk alınacağına inanıyorum".⁶

Konyalı, benzer bir mektubu da 20 Mart 1979 da dönemin bakanı Enver Akova'ya yazmıştır:

"16 yaşımdan beri topladığım kitaplarımı ve arşivimi vakfetmek istedim. Ben Türkiye'nin yarısından fazlasının bütün vakıf âbidelerinin ayakta kalanlarını ve yok olanlarını inceledim. Kitâbelerini aldım yok olanların yerlerini, onların vakfiyelerini arşiv vesikalarını topladım.

Vakıf müessesini milyarlarca kavuşturarak bilinmeyen vakıf yerleri buldum".⁷

Konyalı sadece mektuplarda değil hal tercümesinde de "*Vakfettiğim Kitaplarım ve Arşivim*" başlığını taşıyan bölümde detaylı şekilde kütüphânenin kuruluş sürecine, vakfettiği kitaplara belgelere değinmiştir:

"On beş yaşımdan beri yetmiş dört yıl içinde topladığım yazma ve basma kitapların çoğu ilim güneşi görmemiş, eşsiz ve nâdir vesikaları yurdun yarısından fazla topraklarında bulunan İslâmî ve gayr-i İslâmî tarihî eserler hakkındaki incelemelerimi içine alan tetkik defterlerimi Vakıflar Umum Müdürlüğü'ne yedi sene evvel hibe ettim. Üsküdar'da Selimiye Camii'nin bitişiğindeki Sultan III. Selim'in muhteşem kasrı kütüphâne ve arşivime tahsis edildi. Adı; "İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphâne ve Arşivi"dir. Kitaplarımın, arşiv vesikalarımın, resim ve fotoğrafların sayısı yirmi bini aşkındır. Hiçbir halife, sultan, padişah ve Müslüman zengini bu kadar sayıda kitap ve belge vakfetmemiştir. Vakıflar idâresi şartlarını yerine getirmemiştir. Hibeden dönülebilir. Bu hususta teşebbüse geçmiş bulunuyorum. Muvaffak olursam bunları Konya Selçuk Üniversitesi'ne vakfedeceğim. Kütüphâne ve arşivimde bulunan yazma ve basma kitaplarımın ve arşiv vesikalarımın basma ve yayma haklarını yalnız Konya'nın Selçuk Üniversitesi'ne veriyorum. Refikam ve vârisim Şefika Konyalı'nın müsâadesi alınarak istedikleri gibi tasarruf edebileceklerdir."⁸

Bu mektuplar ve Konyalı'nın hal tercümesi adeta, bir vakıf senedi konumundadır. Kütüphânemin açılma süreci geciktikçe Konyalı gazeteci kimliğini kullanarak; bu durumu basına taşıma yoluna gitmiştir. Başta Konya'nın yerel gazeteleri olmak üzere, İstanbul'daki ulusal basında

6 İHKKA. Dosya No: 4726

7 İHKKA. Dosya No: 4726

8 İHKKA. Dosya No: 3049

eserlerini vakfettiği kütüphâne meselesini sürekli gündemde tutmayı başarmış ve hakkında çıkan haberler ile konuyu sürekli gündemde tutarak önce yetkililerin, daha sonra kamuoyunun mevzudan haberdar olmasını sağlamıştır (Resim 8). Bu girişimleri sonucunda Vakıflar İstanbul Başmüdürlüğü ile bir sözleşme yapan Konyalı'nın kitaplarının konulması için *Üsküdar Selimiye Camii'nin yanında bulunan* ve III. Selim'in *âlimlerle* sohbet ettiği ve o tarihlerde içinde yer aldığı tarihî Selimiye Kışlası ile birlikte tamirâtı devam Sultan III. Selim Kasrı kütüphâne ve arşiv olarak hizmete tahsis edilmiştir.⁹

Vakfiye ve eski eser uzmanı olan Konyalı, önemli şahsiyetlerin vakfiyelerindeki kitap ve kütüphâne ile ilgili hükümlerinden etkilenmiş, onların hükümlerinden feyz alarak, benzer hususları kendi kütüphânesi için de uygulamayı düşünmüştür. Özellikle Barbaros'un vakfiyesindeki kitaplarla ilgili bir hüküm, Konyalıyı etkilemiştir:

“Barbaros, kasaba-i Beşiktaş'ta vâkî leb-i deryâya nâzır müceddeden binâ eylediği medresenin dârü'l-hadis odasında hıfzedilmek üzere 20 cildde kitap vakfettiği ve bunların medreseden dışarıya kat'iyen çıkarılmamasını vakfiyesine koydurmuştur. Ben de aynı husûsu kendi kütüphânem için koydurdum. Benim de eserlerim kütüphâne binâmdan dışarıya çıkarılmayacak efenim.” (Konyalı,1980: 2).

Konyalı'nın 8 Aralık 1975 tarihli Kadıköy

1. Noterliğinde düzenlenen bağış taahhüt ve kabulüne dair resmi senedindeki izahâtı ve şartları şu şekildedir :

“*İzahât: Üsküdar, Selimiye, Harem İskeleye sokak Karlık Apart. 84/4 no'lu evimde bulunan tekmil (basma ve el yazısı eski-yeni yazılı-Türkçe, Fransızca, İngilizce) kitaplarımı, arşiv vesikalarımın tamamını kitâbeler ve eski eserlerle ilgili yazı, berât, fotoğraf ve*

eski vakfiyeler ve suretlerinden müteşekkil kütüphânemde bulunan bilumum eserlerin tamamını ve bunlara bağlı tekmil haklarımı İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü'ne aşağıdaki şartlarla terk ve teberru suretiyle bağışladım.

Şartlarım:

1. “Mezkur eserler, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce Üsküdar Selimiye Camii bitişiğindeki Selimiye Kasrı'nda meydana getirilen Vakıflara ait kütüphânede muhâfaza edilecektir.”

2. Kitaplık adımla yâd edilecektir. “Vakıflar Genel Müdürlüğü İbrahim Hakkı Konyalı Vakıf Kütüphânesi ve Arşivi”

3. Mezkur kitaplıkla sağımızda ben ve eşim Şefika Konyalı ve Vakıflar Başmüdürlüğü ilgilenecektir. Ölümünden sonra ise Vakıflar Başmüdürlüğü ilgilenecektir.

4. Mirasçılarım bu eserler ve kitaplık üzerine herhangi bir hak iddia etmeyeceklerdir.

5. Kütüphânenin her türlü mâlî külfeti Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından temin edilecektir.

6. Müellifi olduğum basılı ve yazma bütün eserlerimin telif hakkı hayatta olduğumuz müddetçe ben ve eşim Şefika Konyalı'ya ait olacak, ikimizin ölümünden sonra bu hak da Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne geçecektir (Bkz. Resim 9).

Büyük mücadeleler sonucunda 13 Nisan 1979 tarihinde kütüphâne, *İbrahim Hakkı Konyalı Vakıf Kütüphâne ve Arşivi* adı ile dönemin Devlet Bakanı Enver Akova'nın da katıldığı bir törenle kültür hizmetine açılmıştır (Resim10-17). Kütüphâne tarih ve sanat tarihi ağırlıklı bir ihtisas kütüphânesidir. Konyalı'nın kütüphânenin açılışında yaptığı konuşma ilme adanmış bir ömrün adeta özetidir:

“Herkes geride mal mülk para bırakır. Ben ömrümü vakfettiğim kitaplarımı ve arşivimi bırakıyorum. Kitaba ve ilme vakfedilen

9 İHKKA. Dosya No: 4725

ömüre yine dua kapısı kitaplar olur. Sayısız yüreklere kapılar açar dualara vesile olur. Kimisi vardır ki, bu dünyaya doyamaz. Ben efendim, yazmaya doyamadım. Araştırmaya doyamadım. Geride bırakacağım bir mal mülk de yok. Sadece kalemimle geleceğe ve milli kültürümüze kazandırdığım eserler var. Ben efendim, kendim için çalışmadım, tek bir gayem var idi, o da ecdâd yadigarı eserleri geleceğe taşımak, haberdâr etmekti; gelecek kuşakları. Evkâf'a çok katkı oldu. Evkâf'a malımı mülkümü değil, sadece ilmimi vakfettim. Bu kütüphâneye gelenler, âlim dostu şair bestekar inkılap şehidi III. Selim'in aziz hâtrası ile yoğrulmuş Hünkâr Kasrı'nda muhatap olacakları tek şey, bir ilim hâdiminin hayatını vakfettiği eserlerdir. Sarı defterlerimdeki her bir sayfa ilme ve araştırmaya vakfedilen ömrümün canlı şahitleridir. Bu sebeple arşivdeki defterler fotoğraflar ve sayısız el yazımla tuttuğum notlar bir ilim hâdiminin hal tercümesinin vesîkalarıdır. Bu kütüphâne Evkâf'ın değil okuyucularıdır. İlim hadimliğine kendine adayanlarıdır".¹⁰

Konyalı'yı yakından tanıyan Erdem Yücel, Konyalı için kitaplarının çok önem taşıdığını, O'nun her zaman tek dostunun kitapları olduğunu, on bin ciltlik kütüphânesi ve otuz bin eser fotoğrafının yanı sıra vesîka arşivinden bahsettiğini ve kendisine "Kendimi ve ailemi daima bir kurşun kalemimin asil kazancı ile geçindirdim" dediğini, *gün yüzüne çıkardığı tarihi eserleri ve toplumu aydınlatan vesîkalarıyla övündüğünü*; ayrıca İstanbul'u semt semt, sokak sokak dolaştığını âbideleri gördüğünü, kitâbelerini yazdığını, vakfiyelerini bulduğundan her zaman söz ettiğini, bu şekilde topladığı notlarının 500 defteri doldurduğunu, "Allah imkân ve kismet ederse hepsini neşredeceğim" dediğini ve yaşamı boyunca topladığı eserleri, belgelerini

Üsküdar'daki Selimiye Kütüphânesi'ne vakfettiğini belirtmiştir (Yücel, 2015:119).

Konyalı'nın ömrünün son 4 yılında kütüphâne- de birlikte çalışan Mustafa Özdamar, Konyalı'nın ilmi hırs için değil, ilim hâdimi olmak için yaptığından bahsederek Konyalı'nın başkalarının emekleri üzerine konan 'alıntı' ve 'çalıntı' eser sahipleri için 'ilim yankesicileri' tabirini çok kullandığını ve *özel sohbetlerinde kendisini tanımlarken "ilim adamıyım"* tabirini pek kullanmadığını, "İlim âşıklarına faydalı olmaya çalışan bir ilim hâdimiyim" dediğini ve hocanın bu alçak gönüllü tarafından *çok etkilendiklerini ifade etmiştir* (Özdamar, 1997: 17).

III. Selim Hünkâr Kasrı

13 Nisan 1979'da açılan, İbrahim Hakki Konyalı Vakıf Kütüphâne ve Arşivi'nin hizmet verdiği binânın kimliği de kayda değer niteliktedir. Kütüphâne olarak kullanılan mekân şair, bestekâr, âlim dostu III. Selim'in boğazla kucaklaşan eşsiz manzaralı Hünkâr Kasrı'dır (Resim 18-21). Kütüphânenin eşsiz manzaralı bahçesi, Konfüçyüs'ün o ünlü kitap duasını aklımıza getirir: *"Tanrım, bana kitap dolu bir ev, çiçek dolu bir bahçe ver!"*

III. Selim'in âlimlerle sohbet ettiği, şiirlerini yazdığı bu mekânda, III. Selim'in aziz hâtrası ile, ömrünü ilme vakfetmiş bir "ilim hâdimi"- nin hal tercüme vesîkaları aynı çatı altında bir araya gelmiştir. Konyalı Kütüphânesi olarak kullanılan Selimiye Camii Hünkâr Kasrı, cami ile birlikte 1801-1805 yılları arasında üçüncü Selim tarafından yaptırılmıştır. Hünkâr Kasrı, vaktiyle padişahın Cuma namazına geldiği zaman, namazdan evvel ve sonra bulunduğu yerdir. Padişahın ve maiyetinin Cuma namazı kıldıkları Hünkâr mahfiline buradan geçilmektedir.

Kütüphâne alt ve üst kat okuyucu salonlarından oluşur (Resim 22-23). Kütüphâneye girerken Hünkâr Kasrı'nın ana giriş kapısının altındaki *رب أنزلنى منزلا مباركا وأنت خير المنزلين*

10 İHKKA. Dosya No: 5397

“Ey Rabbim! Beni bereketli bir yere kondur. Sen, konuk edenlerin en hayırlısı”¹¹ âyeti karşılar sizi. Dualı kapılardan geçerek 22 basamaklı merdivenden çıkıp da üst kat araştırma salonuna girilmektedir -ki burası aslı itibari ile Hünkâr Kasrı'nın sofasıdır-. Bu sofada iki kitâbe karşılar sizi. Vaktiyle padişahın oturduğu, şu anda kitapların bulunduğu odaya açılan kapının üstünde “الحمد لله حمداً كثيراً طيباً مباركاً فيه.” “Çok, temiz ve mübarek hamdler Allah’adır” hadîs-i şerîfini; Hünkâr mahfiline açılan kapının üstünde de “الحمد لله وسلاماً على عباده الذين اصطفى.” “Hamd Allah’a mahsustur. Selâm onun seçtiği kullarına.”¹² âyet-i kerîmesini görürsünüz. Aynı kapının mahfele bakan iç yüzünde ise; “سلاماً قلالاً” “Çok merhametli olan Rabb’den bir söz olarak (kendilerine) ‘Selâm’ (vardır).”¹³ âyeti selamlar sizi.

Konyalı'nın ilim azmi ile oluşturduğu kitaplarıyla Sultan III. Selim'in aziz hâtırası bu mekânda hasbihal eder gibidir. Kütüphanenin raflarında aslında kitaplar değil Konyalı'nın hal tercümesi muhâfaza edilmektedir. Konyalı gerek çalışmalarında gerekse söyleşilerinde bu mekânı kütüphâne olarak seçme sebebinden sıklıkla bahsetmektedir. Üsküdar *Tarihi* adlı eserinde Hünkâr Kasrı'nın terkedilmiş, ürpertici halinin kendisinde bıraktığı izlenimden bahseder:

“Ben burasını 1972-74 yıllarında, 25 yıl önce ve 28 Nisan 1975 pazartesi günü beşinci ve altıncı defa inceledim. Korkunç ve tüyler ürpertici durum hakkında Yeni Asya gazetesinde Feryâdnâmeler neşrettim. Dinleyen bir kulak bulamadım. Ahşap döşemeli bu kasrın kapıları, Hünkâr Mahfelinin camie açılan pencereleri yok olmuş. Tavanları ve döşemeleri çökmüş, serserilere baykuşlara yuva olmuştur. Ben burasını incelediğim gün müezzîn Necatî Kurucu kurşun hırsızla-

rını yakalamıştı. Buranın camie açılan kapıları ve pencereleri kırılmıştır. Padişah burada namaz kılardı. Kışlasına karşı olan burası aynı zamanda bir istirahat yeri ve müşavere kasrı idi. Padişah muayyen günlerde burada âlimlerle, olgun ve erişkin kişilerle toplantı yaparak ilmi musahabelerde bulunurdu” (Konyalı,1976: 263).

Padişahın âlimlerle sohbet ettiği Hünkâr Kasrı'nın perişan hali, Konyalı'nın bu mekânı kütüphâne olarak seçmesinde etkili olmuştur:

“Şair bestekâr bir padişah olan III. Selim'in âlimlerle sohbet etmek amacıyla kullandığı bu mekânı kütüphâne olarak seçerken, III. Selim'in anısını yaşatmak istedim. Bu mekânda padişah âlimleri misafir edermiş. Ben de vakfettiğim kitaplarım aracılığıyla ilim yapanları burada bir araya getirmek istedim. Efenim, devlette gelenek önemlidir. Eski bir devlet geleneğini geleceğe taşımak ve yaşatmak tek gayem. Bilirsiniz ki camileri bütünleyen yapılar mektepler ve medreselerdir. İlim yapmakta bir ibadettir. İstedim ki Selimiye *Kışlası*'nın tam karşısında boğazı kucaklayan manzarasıyla bu mekânda ilim yapmaya gelenler iki ibadeti bir arada gerçekleştirsin. Hem ilmini yapsın hem de namazını kılsın. İbadetini ilmiyle, kalemiyle yapsın. Bir ilim irfân yuvası olsun diye bu mekânı uygun gördüm.”¹⁴

İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesi ve Arşivi

Konyalı, bir konuşmasında evkâf ile medresenin birbirini beslediğini, birlikte bir İslâm medeniyetinin oluşmasında bu iki kurumun öneme değinmiştir. Son dönemlerde bu iki kadîm kurumun da kendisinden beklenen hizmetleri yerine getirmediğini ve tıklandığını ifade etmiştir, ayrıca hal tercümesinde “Vakıf ile medresenin İslâm medeniyetinin oluşumunda aslan payı vardır” şeklinde dile getirmiştir.

Konyalı, söz konusu bu iki kadîm kurumu kendi

14 İHKKA. Dosya No: 5400; İHKKA. Dosya No: 5397.

11 Kur'an-ı Kerim, Mü'minün Sûresi 29. âyet.

12 Kur'an-ı Kerim, Neml Sûresi 59. âyet

13 Kur'an-ı Kerim, Yâsîn, 58. âyet.

adını taşıyan kütüphânesinde bir araya getirmiştir. Kütüphânenin kataloğuna baktığımızda, eserlerin çoğunluğu İbrahim Hakkı Konyalı'nın şahsî bağışlarıdır. İkinci sırada, uzun bir süre İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nde eski eser uzmanı olarak görev yapan, "fena fil evkâf" olarak da anılan İsmail Fazıl Ayanoğlu'na ait kitaplar yer almaktadır. Üçüncü sırada da cami, medrese, mektep, tekke ve zâviyelerden toplanmış İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün teberrukât ambarında muhâfaza edilen, Kütüphâne envanterine "Teberrukât Kitapları" olarak kayıt edilen kitaplardır.

Konyalı Kütüphânesi, 4 bölümden oluşmaktadır:

1. Yazmalar Bölümü: 713 adet yazma eser vardır. El yazmalarının bir kısmı İbrahim Hakkı Konyalı'nın şahsî kütüphânesinden, bir kısmı Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nden, diğer önemli bir kısmı ise İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün teberrukât ambarındaki cami, medrese, mektep, tekke ve zaviyelerden toplanmış eserlerdir.

2. Osmanlıca Matbu Kitaplar Bölümü: Bu bölümde Arapça, Farsça ve Osmanlıca matbu 2919 adet kitap bulunmaktadır. Bu eserlerin bir kısmı, Fazıl Ayanoğlu'nun, bir kısmı ise İbrahim Hakkı Konyalı'nın şahsî bağışları olup, aralarında teberrukât ambarından getirilen kitaplar da mevcuttur.

3. Cumhuriyet Dönemi Kitapları Bölümü: Bu bölümde toplam 4223 adet eser bulunmaktadır. Fazıl Ayanoğlu'nun ve Konyalı'nın şahsî bağışlarından oluşmuştur.

4. Arşiv Bölümü: Bu bölüm tamamen İbrahim Hakkı Konyalı'ya ait olup; Konyalı'nın çeşitli konulardaki notlarından, gazete küpürlerinden ve fotoğraflardan oluşmaktadır. Arşiv bölümünde 5367 adet doküman vardır.

Kendi ismini taşıyan kütüphânesine Konyalı'nın

vakfettiği eserler, medrese etkisi ve disiplini ile bir ömür boyunca oluşturduğu çalışmalarının toplandığı bir arşiv niteliğindedir. Kütüphânenin arşiv bölümü, bir bakıma Konyalı'nın *ilim hayatının hal tercümesidir*. O, sadece, vesîka ve arşiv malzemesi vakfetmemiştir; aynı zamanda ilim hayatına ait araştırma ve çalışma yöntemini, tahsil hayatına etki eden kişilere, kurumlara ait belge ve fotoğrafları, ailesine ve özel hayatına ait dokümanları da arşivlemiş ve muhâfaza edilmesi için evkâfa vakfetmiştir. Hem kütüphânenin, hem de Konyalı'nın eserlerinin hâfıza kartı bu arşivdir.

Bu bölümde aynı zamanda Konyalı'nın tahsil hayatına ait hal tercüme vesîkaları muhâfaza edilmektedir. 17 Ağustos 1331/1913 tarihli Konya Islâh-ı Medâris-i İslâmiyye Medresesi'nden aldığı tasdiknâme (Resim 24) ile mezun olan Konyalı, 1333/1915 yılında İzmir'de açılan ve bir ihtisas ve meslek okulu olan Şimendifer Mektebi'nden yüksek derece ile mezun olmuştur (Resim 25). 1981 yılında Konya Selçuk Üniversitesi tarafından verilen fahrî doktora (Resim 26-27) ile gazetecilik yıllarına ait basın kartları (Resim 28-29) arşivde muhâfaza edilmektedir. Konya'da muharrirlik yaptığı döneme ait Osmanlıca olarak "Nalbantzade İbrahim Hakkı" yazılı kartvizit örneği de yine arşivde muhafaza edilmektedir (Resim 30).

Aynı zamanda, kütüphânenin bu bölümü Konyalı'nın medrese tahsilinin etkisiyle çeşitli konularda Osmanlıca ve Arapça olarak kaleme aldığı araştırma notlarından oluşmaktadır. Konyalı ilim dili olarak Arapça ve Osmanlıca'yı tercih etmiştir. Medresede aldığı iyi derecede Arapça eğitimi, araştırmaları esnasında bütün tetkiklerini Arapça ve Osmanlıca olarak tutmasının önünü açmıştır.

Tetkik Defterleri : Kütüphânenin, özellikle arşiv bölümü, tek başına ele alınması gereken zengin eser çeşitliliğine sahiptir. Arşiv bölümünde

muhâfaza edilen eserlerin kendi arasında tasnifini yaptığımızda; ilk grubu *Tetkik Defterleri* oluşturur. Konyalı'nın kent tarihi araştırmalarında kullandığı bu defterler, başta şehir tarihi araştırmaları olmak üzere pek çok çalışmanın ana omurgasını oluşturmaktadır. Bu sebeple arşivin en önemli belgeleri arasında yer alır. *Konya Tarihi, Konya Ereğli Tarihi, Akşehir Tarihi, Alanya Tarihi, Erzurum Tarihi, Karaman Tarihi, Kilis Tarihi, Kılıcın ve Kabzalı Silahların Tarihi, Niğde Aksaray Tarihi, Şereflikoçhisar Tarihi, Üsküdar Tarihi* adlarıyla yayınlanan eserler, bu tetkik defterlerinin kitaplaşmış halidir (Resim 31-32). Konyalı, *Tetkik Defterleri*'ni bütün araştırmalarında kullanmıştır. Hal tercümesinde de defterlerini araştırmalarının vazgeçilmez unsuru olarak gördüğünü dile getirmiştir.¹⁵ Araştırmaları sırasında çekilen fotoğraflarda da Konyalı'nın bu defterleri elinden düşürmediği açıkça görülmektedir. Bir mezartaşının başında ya da bir yapının kitâbesini okurken elinde defteri ve kalemi ile poz vermeyi de ihmal etmemiştir. Bu defterler Konyalı'nın ilmine ve ilim yapma azmine bizzat şahitlik yapmış vesikâlardır (Resim 33-34).

Mustafa Özdamar, Konyalı'nın araştırmaları esnasında elinden hiç düşürmediği Tetkik Defterleri'nin ilginç hikâyesinden bahseder:

“Rahmetli hocanın -Konyalı'nın- meşhur defterleri vardı. Onlardan bahsederken Konya şîvesiyle, ‘benim sarı teftelerim’ derdi. Bu defterler alanda çalışırken güneş ışığından yağmurdan ve yayın sırası beklemekten sararmıştı. Onlarsız yapamadığını söylerdi. Her bir defter Rahmetli Konyalı'nın o şehre kaç kez gittiğini, onun ifadesiyle sefer sayısını temsil ederdi. Kendisini ‘yeni evliya çelebi’ olarak tanımlaması da boşa değildir. Her gidişinde yanına sadece bir defter alıp gittiğini söylerdi. O şehre kaç kere gittiğini defter sayısını sayarak bulurmuş. Her

gidişinde farklı bir konu için mi gitti bilmiyorum. Konyalı'nın döneminde Gazeteciler de ellerinde defterler ile gezerlerdi. Büyük ihtimal elinde defter ile gezme durumu gazeteciliğinden gelen bir alışkanlıktır. Defterlerini arşivindeki berâtlarla karşılaştırdığı da olurdu. ‘Bunlar da benim ilim yapma berâtlarım efemim’ derdi. Her bir defter, adını taşıyan âbidenin kitâbe ve mimarî bilgisi ile doludur. Âbidenin ilmi yönünü buraya taşıdığı için bu defterleri kıymetli görürdü. Araştırma için gittiği şehirlerde yaptığı gözlemleri de oradaki hayatı da bu defterlere taşıyarak kayıt altına almıştır. Konyalı bu defterler aracılığıyla hem geçmişi -kitâbeleri tetkik ederek- hem de yaşadığı devrin hayatını kayıt altına alarak geleceğe taşımıştır ”¹⁶

Arşivde muhâfaza edilen bir diğer eser grubunu ise araştırma için gittiği şehirlerden aldığı eserler oluşturur. Arşivine kattığı değerli eserlerin başında, araştırma için gittiği Kilis'te bir Havra'da bulduğu Ceylan derisine yazılmış iki Tevrat nüshası vardır. 19 Bölümden oluşan ilk nüsha kütüphânenin Arşiv bölümünde 4728 kayıtlıdır. 4729 numara ile kayıtlı ikinci nüsha ise, 18 bölümden oluşmaktadır. Konyalı Tevrat'tan, hal tercümesi başta olmak üzere Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1979 yılında hazırladığı kütüphâne tanıtım broşüründe kütüphânesini zenginleştiren eser olarak bahsetmeyi ihmal etmemiştir.¹⁷

Arşivdeki diğer önemli eser grubu ise şöyledir: 4730 numara ile kayıtlı Siyadet Şeceresi (878 H. 1473 M. Tarihli) (Resim 35); 4732 numara ile kayıtlı İstanbul Kadısı Yusuf Oğlu Hasan'ın Yabolu Vakfiyesi; 4733 numara ile kayıtlı Mevlânâ Evkâf'ından Düzgü Mehmet İskender'in 1271 H. 1854 M. tarihli Abdülmecit tuğralı Berâtı; 4734 numara ile kayıtlı Karamanoğulları ailesinden Nasuh Beyzâde Pir Ahmet Bey'in 918

¹⁶ Mustafa Özdamar ile yapılan 02.05.2015 mülakat notları.

¹⁷ İHKKA, Dosya No: 3049

¹⁵ İHKKA, Dosya No: 3049

H. 1512 M. tarihli Türkçe Vakfiyesi (Konya'da Mescit ve Darûlhuffâzi); 4735 numara ile kayıtlı Muslihüddin Ebu'l-Vefâ'nın Konya'da Turut'taki ve diğer yerlerdeki hayır eserlerinin 864 H. 1459 M. tarihli vakfiyesi, 4736 numara ile kayıtlı Karamanoğulları Kadı Askeri Hayreddin İbrahim Paşa'nın Konya'daki Selçuklu eseri Pir Esad Zaviyesi'nin 882 H. tarihli vakfiyesi.¹⁸

Arşivde yer alan bir başka eser grubunu ise, Konyalı'nın, kapatılan tekke medrese gibi yerlerden alıp çürümekten kurtardığı eserler oluşturmaktadır. Konyalı, el yazması Kur'an-ı Kerimler, kalın kağıtlar, hat levhaları, tekke ve zaviyelerden medreselerden toplanan malzemeler, yani İmparatorluktan arda kalan öksüz yetim ecdâd yadigârlarına sahip çıkmıştır.¹⁹ Kütüphânesine vakfettiği her bir eserin veya vesîkanın ayrı bir hikâyesi bulunmaktadır. Sokullu türbesinden getirdiği ve arşivine eklediği Kur'an-ı Kerim hakkında bilgi verirken, eserin bulunuş hikâyesini şu şekilde aktarır:

“Burada iki Kur'an-ı Kerim vardır ki, bunları Mimar Sinan'ın metrûk kalmış bazı eserlerini araştırırken bulmuştum. Bir gün, Sinan'ın yaptığı Eyüp'teki Sokullu Mehmet Paşa Türbesi'ne girdim; içerisi perişan bir halde idi. *Türbeye su girmiş, rahleler, Kur'anlar ve halı parçaları suların üzerinde yüzmüş. Daha sonra su çekilmiş ve kurumuş; her tarafı çamur kaplamıştı. Ortada yerde rahle, halı, tahta, kumaş parçaları arasında, çamurla kaplı büyücek bir nesne gördüm. Ne olduğunu merak ettim. “Acaba bu taş mıdır, nedir?” diyerek ayağımın ucuyla ittim. Bir de ne göreyim; bir Kur'an-ı Kerim imiş. Türbeye*

dolan suların üzerinde yüzdükten sonra sular çekilince çamurların altında kalmış. Muhammer Bey'den, oradaki kitap tamir atölyesinde bunların temizlenip tamir edilmesini rica ettim. Kendisi, sağ olsun, arzumu yerine getirdikten sonra, bunların mânevî yönlerinin yanında maddî yönden de büyük bir değere sahip olduklarını söyledi” (Tabakçı, 2015:134). (Resim 36)

Konyalı'nın bahsetmiş olduğu eser kütüphânenin el yazmaları bölümünde 732 numara ile kayıtlıdır. Bu eser de konservasyon işlemleri bittikten sonra Türk vakıf hat sanatları müzesinde sergilenecektir.

*Bir başka eser grubunu ise, çeşitli gazetelerde yazdığı köşe yazılarına ait gazete kupürleri oluşturmaktadır. Konyalı bir konuyu sadece kitaplarında bahsetmekle kalmamış, çıkardığı *Tarih Hazinesi* adlı dergi ile *Yeni Asya* ve *Her Gün* gazetelerindeki köşelerinde de yayınlamayı ihmal etmemiştir (Resim 37). Bir araştırma konusuna ait dokümanı farklı mecmualarda yayınlamak çalışmalarını gündemde tutmuştur. Kitapları ve arşivindeki vesîkalar köşe yazılarının kaynağını oluşturmuştur. Farklı tarihlerde farklı mecmualarda aynı konu hakkında yazdığı yazıların da kupürleri arşivinde geniş yer tutmaktadır. Birçoğunu yalnızca başlıklarını değiştirerek tekrar tekrar yayınlamıştır. Gazete kupürlerinde özellikle bir köşe yazısının veya evrakın yıpranması, çalınması veya yırtılmasına karşı bir tedbir olarak her birinden iki tane, bazen üç tane keserek arşivine koymuştur. Meselâ, değişik tarihlerde *Yeni Asya* gazetesinde kaleme aldığı köşe yazılarında, yazının içeriğine dokunmayıp, başlığını değiştirerek tekrar tekrar yayınlamıştır. Arşiv kayıtlarında bir konu hakkında birden fazla yazısı varmış gibi algılansa da, aslında bir yazının değişik başlıklarla yayınlanmış hali vardır.*

Kütüphânenin arşivinde yer alan bir diğer eser grubu da fotoğraflardır. Alan araştırması sırasında, gittiği yerlerdeki yapıları ve oradaki hayatı defterine kaydederken, fotoğraf ile de o

18 Adı geçen bu eserler başta olmak üzere kütüphâne kataloğunda yer alan el yazması eserler ve Arapça-Farsça-Osmanlıca matbu eserlerin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 16.06.2016 tarihli yazısı ile konservasyon işlemlerine başlanmış ve eserlerin konservasyon işlemleri tamamlandıktan sonra, Konyalı'nın vakfiye senedine bağlı kalınarak eserlerin demirbaşlarının İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphânesi envanter kayıtlarından düşülmeden İstanbul'daki Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nde sergilenmesi uygun görülmüştür.

19 Mustafa Özdamar, *Kendi Gök kubbemiz 21. Bölüm*, “İbrahim Hakkı Konyalı”, TRT Türk 2015.

anı fotoğraflayıp arşivine katmayı ihmal etmemiştir. Hem yazılı hem de görsel olarak eserleri ve oradaki yaşamı kayıt altına almıştır. Aynı zamanda ailesine, eğitim hayatına, memuriyet yaşantısına ait fotoğraflar da arşivde yer almaktadır.

Hal tercümesinde, sadece arşivi için dönemin kültür bakanı tarafından 1,5 milyon TL verildiğini dile getirmektedir. Konyalı, arşivini yüksek rakamlara satmak yerine kendi adını taşıyan bir kütüphâne de ilim adamlarıyla buluşmasını istemiştir. Bu düşünceyle 1979'dan itibaren eserlerinin omurgasını ilimle uğraşan insanların hizmetine açmıştır. Bu bölümdeki vesikalar aynı zamanda kütüphânenin cumhuriyet bölümünü de beslemiştir. Arşiv bölümündeki Tetkik Defterleri'nin kitaplaşmış halleri cumhuriyet dönemine ait bölümdedir.

İbrahim Hakkı Konyalı, evini Türk edebiyatı vakfına bağışlamış, İstanbul'a araştırma yapmak için gelen ilim adamlarının bu evde misafir edilerek araştırmalarına imkân sağlanmasını düşünmüş, fakat Türk Edebiyatı Vakfı'nın maddî imkânsızlıkları sebebiyle Üsküdar Salacak'taki Karlık Apartmanı'nda yer alan dairesi, 1998 yılında eşi Şefika hanımın vefatından sonra kendi kaderine terk edilmiştir. Konyalı'nın 1896 yılında başlayan romanlık hayatının son satırını, 21 Ağustos 1984 tarihinde bir kitap çalışması için gittiği Akşehir'de belediye başkanının makamında Hakk'a yürümesi oluşturur. Cenazesi, ilmîni vakfettiği kütüphânesinin bulunduğu Büyük Selimiye Camii'nden kaldırılır, hayatta iken yaptırdığı ve mezartaşı kitabesini bizzat kendisi kaleme aldığı, Karacaahmet'teki mezarına defin edilir (Resim 38).

Konyalı için, "Bütün hayatını ilme vakfetmiş bir ilim hâdimidir." diyebiliriz. Sadece kendi dönemini değil, hem çalışmaları ile hem de geride bıraktığı ve vakfettiği eserleri ile kendisinden sonraki dönemlere de etki eden bir isimdir. Kü-

tüphânenin arşiv bölümünde vakfettiği vesikalar arasında Konyalı'nın ilmîni ve çalışma azmîni görürsünüz. Konyalı'nın tek bir isteği vardır o da çalışmalarını vakfettiği kütüphânesinden genç nesillerin nasiplenebilmesidir (Tabakçı, 2015:130-131).

Konyalı Kütüphânesi'nin önemi, medrese etkisiyle oluşmuş bir vakıf kütüphânesi olmasıdır. Islâh-ı Medâris-i İslâmiyye kısa süren eğitim hayatında Konyalı gibi yetiştirdiği talebeleri ile mirasını devam ettirmiştir. Konyalı, araştırmalarını da, ilmîni de, yayınlarını da ilim hayatını şekillendiren kurumların eğitim sistemine göre yapmıştır. Bu sebeple kendisine "*Kitâbeler Âzami*" denilmektedir. Medrese tahsili sırasında zorlu ve kaliteli bir Arapça eğitimi alması, onun, kitabelerle, mezar taşları ile, vakfiyelerle konuşmasını sağlamıştır. İsmail Bilgili, Konyalı Kütüphânesi'nin hem Konyalı'nın hem de medresenin mirasını devam ettiren kurum olarak karşımıza çıktığını ifade etmektedir (Bilgili, 2013: 24).

Konyalı, medrese eğitimini, Evkâf'ın faydası için kullanmayı tercih etmiş, her iki kadîm kurumu çalışmalarıyla araştırmalarıyla bir araya getirmiş bir ilim hâdimidir. Onun ilim yapma azmîni ile III. Selim'in bestekar şair kimliği bu kütüphâne de aynı çatı altında yaşamaya devam etmektedir. Sultanın âlimlerle sohbet edip bestelerini ve şiirlerini yazdığı bu mekânda, bugün bir ilim hâdiminin hal tercümesi, (kütüphâne olarak) ilim adamlarının araştırmalarını yapması için hizmet vermektedir. Bu yönüyle bakıldığında Konyalı'nın tam bir hizmet adamı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bütün ömrünü vakfederek oluşturduğu eserlerini, bütün birikimini, çalışmalarını, ilme ve ilim insanların hizmetine sunmuştur.

İbrahim Hakkı Konyalı'nın Basılmış Eserleri

Topkapı Sarayında Deri Üzerine Yapılmış Eski Haritalar, Zaman Kütüphânesi (1936)

İstanbul Âbideleri, Yedigün Yayınları, 1937 (İmzasız)
Afrodit, İstanbul (1940)
Hârûn er-Reşîd (1941)
İstanbul Sarayları (1942)
Ankara'da Karacabey Mamuresi (1943)
Eski ve İslâmî Paralar (1946)
Alaiyye (Alanya) Tarihi (1946)
Nasreddin Hoca'nın Şehri Akşehir Tarihi (1946)
Mimar Koca Sinan (1948)
Tevârîh-i Selâtîni'l-Osmaniyye Tercümesi (Osmanlı Sultanları Tarihi) (1949)
Azatlı Mimar Sinan, Sinan-ı Atik (1953)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Konya Tarihi (1964)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Karaman Tarihi, Ermenek ve Mut Âbideleri (1967)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Konya Ereğlisi Tarihi (1970)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Koçhisar Tarihi (1971)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Kilis Tarihi (1972)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Niğde Aksaray Tarihi (1973)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Manavgat Tarihi (1973)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi I. (1976)
Âbideleri ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi II. (1977)
Ankara Camileri (1978)
İbrahim Hakkı Konyalı'nın Kayıp Arşivinden İstanbul'da Mimar Sinan Eserleri (2016)

Kaynaklar

1. Arşiv Kaynakları

İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesi Arşivi (İ.H.K.K.A), Dosya No: 3049; Dosya No: 3505; Dosya No: 3634; Dosya No: 3885; Dosya No: 3963; Dosya No: 4103; Dosya No: 4725 ; Dosya No: 4726; Dosya No: 4820; Dosya No: 5360; Dosya No: 5367; Dosya No: 5397; Dosya No: 5400

2. Araştırma ve İnceleme Eserler

Balkan, Ethem Ruhi (1941). *İbrahim Hakkı Konyalı ve Eserleri*, Kültür Matbaası, İstanbul.

Bilgili, İsmail (2013). "Konya Islâh-ı Medâris-i İslâmiye Medresesi Müfredatı". *Tefekkür Dergisi*, S. 57, Konya. s. 39-44.

Konyalı, İbrahim Hakkı (1976). *Âbideleri ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi I.C.* Türkiye Yeşilay Cemiyeti, İstanbul.

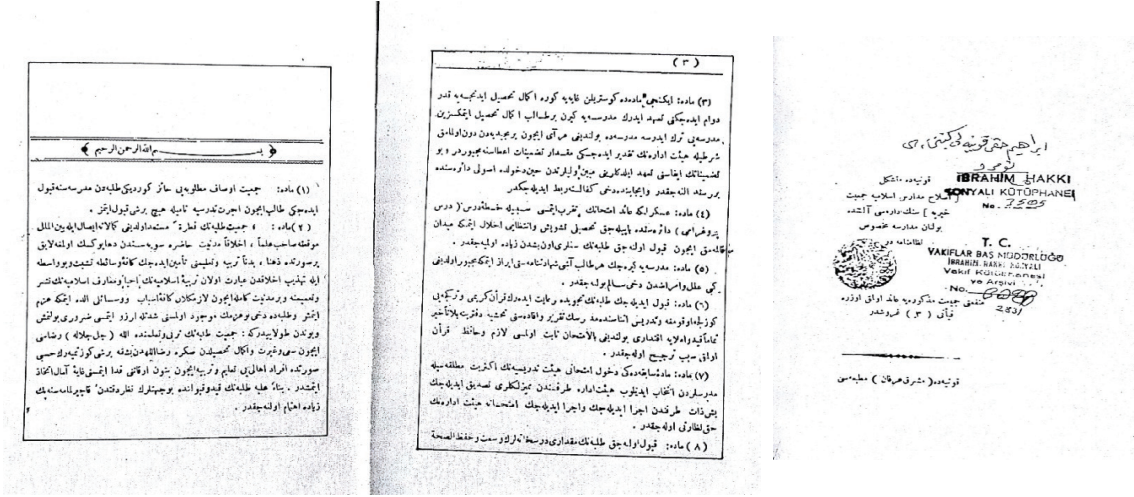
Özdamar, Mustafa, *İbrahim Hakkı Konyalı ve Konyalı Kütüphanesi Yazmaları Kataloğu*. Kırk Kandil Yayınları, İstanbul 1997.

Tabakçı, Nurullah (2015). "İbrahim Hakkı Konyalı ile Bir Röportaj", *Şehirlerin Sevdalısı İbrahim Hakkı Konyalı Armağanı*, Konya. s.129 -135.

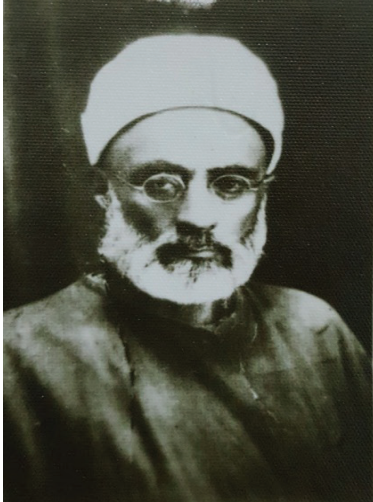
Yücel, Erdem (1976). "İbrahim Konyalı ile Bir Konuşma", *Hayat Tarih Mecmuası*, S. 1, İstanbul. s.24-29.

Ekler

1. Resimler

Resim 1. Konya İslah-ı Medarisi İslamiye Üniversitesi'nin Nizamnamesinin Orijinal Nüshası

Resim 2.

Resim 3.

Resim 4.

İbrahim Hakkı Konyalı'nın, İslah-ı Medarisi-İ İslâmiyye Medresesi'ndeki Hocalarından Ziya Efendi (Resim 2), Şeyhzâde Zeynel Abidin (Resim 3), Hacı Veyiszade Mustafa (Resim 4). (İHKK Arşivi)

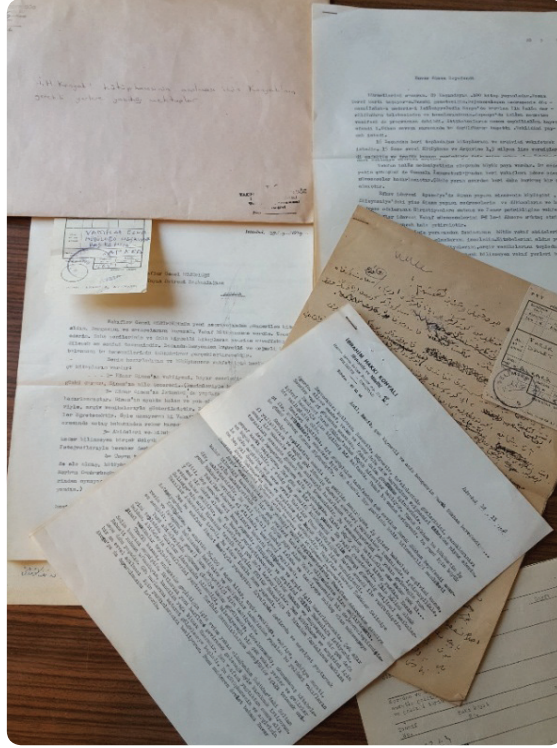

Resim 5. İ. Hakkı Konyalı Kent Tarihi Araştırmaları için Ereğli-İvriz Kalesi Yolunda (İHKK Arşivinden)

Resim 6. İ. Hakkı Konyalı'nın Âbidelerin Kitabelerini Konuşturduğu Kent Tarihi Araştırmaları Kitapları (İHKK Arşivi)

Resim 7. İ. Hakkı Konyalı'nın, Kütüphanesinin Açılma Sürecinde Siyasilere Yazdığı Mektuplar (İHKK Arşivi)

20Binin üzerinde eser, 1500 ferman ve berat bulunuyor

İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane ve arşivini "Vakıflar" a bağışladı

KONYA(AKAJANS) Ünlü tarihçi ve araştırmacı İbrahim Hakkı Konyalı'nın zengin kütüphane ve arşivini Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğüne vakfetmesi, doğrudan ve yetiştirdiği şehit olan Konya'da da büyük alaka uyandırmış, memnuniyet yaratmıştır. 1896 yılında Konya'da doğan İbrahim Hakkı Konyalı, Türk İslam Kültür ve medeniyet tarihinin arşivlerde kalmış binlerce kıymetli vesikasını gün ışığına çıkartmıştır. Değerli yazır ve gazeteci Konyalı, Mevlana'nın torunlarından İsmail Alim Mustafa Efendi'nin ve İbrahim Ağamın kızı Hatice hanımın oğludur. İlk adıyla Konya da kurulan "İslam Üniv. raste-ri-nde öğretilmek yapılmıştır. Daha sonra "Hakkı-yol" mecmuasını yayınlamıştır. "Ditibah" gazetesinin başmüdürlüğünde bulunmuş, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde de uzun yıllar hizmet etmiştir. İstanbul'da "Tarihî Hazinesi", "Tarih Mecmuası", "Dernek" dergileri yayınlamış, bir çok gazete ve dergilerde yüzlerce makale seri yazı neşretmiştir. Başmüdürlük kartı sahibi de olan İbrahim Hakkı Konyalı, ayrıca memleket tarihleri yayınlamak için yaptığı 1000 üzerinde basılmış eser ile 18 tane basılmamış hazine eserinin olduğu öğrenilen İbrahim Hakkı Konyalı'nın bazı eserleri şunlardır: "Topkapı Sarayında Deriden Yapılmış Haritalar, Akşehir Tarihi, Erzurum Tarihi, Kilis Tarihi, Konya Ereğlisi Tarihi, Niğde Aksaray ve Ortaköy Tarihi, Seydi Kocahasanlı Tarihi, Okudur Tarihi, İslami Yazılar, Harun Resit, Mimar Kocaşınan". İbrahim Hakkı Konyalı, tarihi mozaiklerin, nakkeri müzenin, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün İstanbul Vatan Caddesi'nde ki Türk Yazı Sanatları Müzesi'ni de kurmuşdur. Bütün ömrünü Türk Kültür ve medeniyetine hasretlen Konyalı, birçoğu Devlet Arşivinde bulunmayan tarihi belgelerin tamamını binlerce ciltlik kütüphanesini Milli Kütüphaneye uyarak Vakıflar Genel Müdürlüğüne "Vakıf" miğis. Kütüphanesinde kitap, arşiv vesika olmak 20 binin üstünde eser ve vesikaları mevcut olduğu öğrenilmiştir. Bunlardan başka bir çok nadide yazma eserler ile 1500 kuzmetli Kilitlen almına zeytin deniz üzerine yazılmış "Onik", "Tevrat" da bulunduğu ifade edilmiştir. Konyalı'nın kütüphanesi ve arşivi Okudur Selim'in de ki Okudur Selim Camii Hünkâr Kasrında millî hizmetler için sunulmuştur. İnanç yıllar Konya Basını'nda tarihi ve kültürel yollarca makale yayınlamış ve eserinde gelen gün, bir çok belgenin gün ışığına çıkarılması olan İbrahim Hakkı Konyalı'nın bu adı harekete Konya da hemşehri arkadaşlarından da destek uyandırmıştır.

20Binin üzerinde eser, 1500 ferman ve berat bulunuyor

İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane ve arşivini "Vakıflar" a bağışladı

KONYA(AKAJANS) Akşehir Tarihi, Erzurum Tarihi, Konya Ereğlisi Tarihi, Niğde Aksaray ve Ortaköy Tarihi, Seydi Kocahasanlı Tarihi, Okudur Tarihi, İslami Yazılar, Harun Resit, Mimar Kocaşınan".

İBRAHİM HAKKI KONYALI ARŞİV VE KÜTÜPHANESİNDE GÖRÜLÜYOR.

İ. Hakkı Konyalı'nın müzelerdeki eserleri İstanbul'a toplanıyor

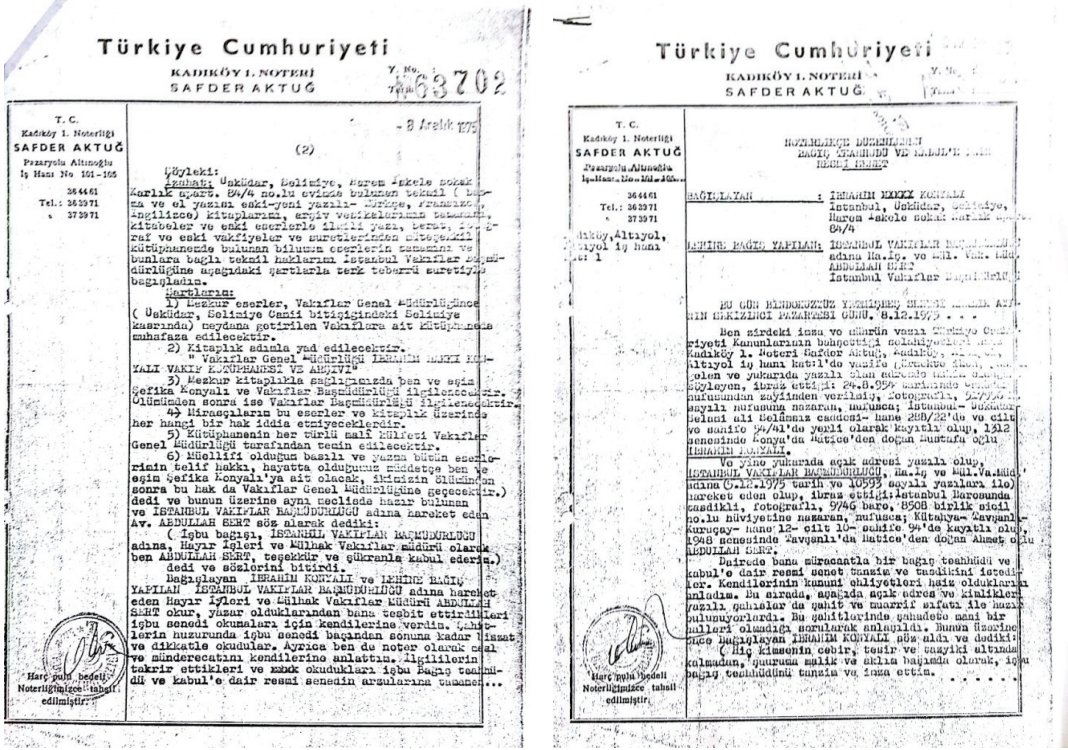
Şehrimizin yetiştirdiği ünlü tarihçi ve araştırmacı Hakkı Konyalı'nın çeşitli müzelerde sergilenmekte olan ferman ve yazma eserlerinin tamamının İstanbul'a nakledileceği öğrenilmiştir. (Devamı S. 5 de)

Tarihî bir arşiv ilgi bekliyor

İ. Hakkı Konyalı'nın arşivi için tahsis edilcek binanın bir an önce bitirilmesi isteniyor.

İSTANBUL (Necati AKKAN) — Tarih mirasımız her gün süratle yok oluyor. Bilgiyi korumak için yeni kayıpların engellenmesi için, başka topraklar arasında bilim ve tarihimize ait değerli eserleri kendi ellerimizle koruyup, yayınlamamız gerekiyor. Yorumları önce kayıtlarını alan devletin bakiyetlerini Derin Sa. 7. S. 8. 6'da

Resim 8. Kütüphanenin Açılma Sürecinde Basında Çıkan Haberler (İHKK Arşivi)

Resim 9. İ. Hakkı Konyalı'nın, Kütüphane Ve Arşivini Vakıflar Genel Müdürlüğüne Bağışladığını Gösteren 8 Aralık 1975 Tarihli Noter Senedi. (İHKK Arşivinden)

Resim 10 Kütüphanenin Açılma Sürecinde Konyalı İnşaatı Denetlerken (İHKK Arşivinden)

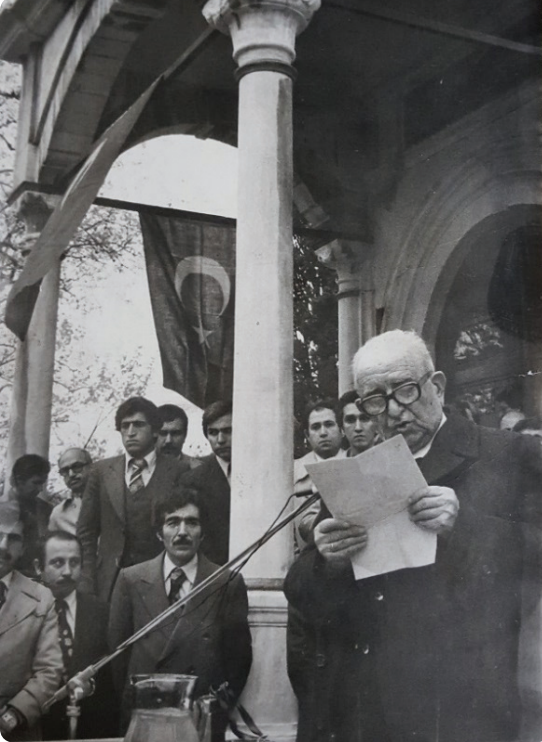
Resim 11. İ.Hakkı Konyalı Kütüphane Ve Arşivi'nin 13 Nisan 1979 Tarihinde Yapılan Açılış Töreninden (İHKK Arşivinden)

Resim 12. İ. Hakkı Konyalı Ve Eşi Şefika Hanım Devlet Bakanı Enver Akova ile (İHKK Arşivinden)

Resim 13. Devlet Bakanı Enver Akova, Konyalı'nın Elini Öperken (İHKK Arşivinden)

Resim 14. Konyalı, Törende Konuşma Yaparken (İHKK Arşivi)

Resim 15. Konyalı, Misafirlere Eski Eserleri Gösterirken (İHKK Arşivi)

Resim 16. Konyalı, Bakan Akova ve Vakıflar Başmüdürü Rıdvan Nizamoğlu ile Kütüphaneye Girerken (İHKK Arşivi)

Üçüncü Selim Camii, diğten görülmüş.

Vakıflar Genel Müdürlüğü, İbrahim Hakkı Konyalı, Kütüphanesi,
Üçüncü Selim Camii, Hünkâr Kasrı,
Üsküdar - Selimiye - İSTANBUL

Resim 17. Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1979 Yılında Hazırlattığı Kütüphaneyi Tanıtan Broşür (İHKK Arşivi)

İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane ve Arşivi

Üçüncü Selim Camii Hünkâr Kasrı

İbrahim Hakkı Konyalı; Mehter'in, Askerî Müze'nin, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün İstanbul Vatan Caddesi üzerindeki "Türk Yazı Sanatları Müzesi"nin kurucusudur.

Tüm ömrünü Türk Kültür ve Medeniyetine hasretten Konyalı; bütün arşivini ve binlerce ciltlik kütüphanesini milli geleneğimize uyarak Genel Müdürlüğüne vakfetmiş ve bu hayrî için acılığını hayatında görmüştür.

Kütüphanede; kitap, arşiv vesikası olarak 20 bin civarında eser ve belge mevcuttur. Bunlar içinde 10-15 civarında el yazması eser, 1500 kadar terhan, berât ve vakfiye ile iki adet Kilis'ten alınmış 'ceylan derisi üzerine yazılmış Tevrat' ta bulunmaktadır.

Kütüphane; Üsküdar-Selimiye'deki Üçüncü Selim Camii Hünkâr Kasrı'nda aziz milletimizin hizmetine girmiş bulunmaktadır.

Bu kütüphanenin genç kuşaklara sık sık ziyaret edilmesini, diğer ilim ve fikir adamlarımıza örnek olmasını dileriz.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Üçüncü Selim Camii Hünkâr Kasrı

"Hak Yolu" mecmuasını yayınlamış, "İntibah" Gazetesinin Baş muharrirliğinde bulunmuş, Vakıflar Genel Müdürlüğünde uzun yıllar hizmet etmiştir. İstanbul'da "Tarih Hazinesi", "Tarih Mecmuası", "Dernek" mecmualarını yayınlamış, birçok günlük gazete ve dergilerde yüzlerce makalesi ve seri makaleleri yayınlamıştır. Basın Şeref kartı sahibidir.

İbrahim Hakkı Konyalı ayrıca yurt içi ve yurt dışında memleket tarihleri yayınlamakla da ayrı bir üne kavuşmuştur. Konyalı'nın yüze yakın basılmış eseri ile onsekiz adet baskıya hazır eseri vardır. Basılmış eserlerinden bazıları şunlardır:

- 1 — Topkapı Sarayında Deriden Yapılmış Eski Haritalar,
- 2 — Alanya-Alâiye,
- 3 — Âbideleriyle, Kitâbeleriyle Konya Tarihi (1213 sayfa),
- 4 — " " " Akşehir Tarihi (856 s.),
- 5 — " " " Erzurum Tarihi
- 6 — " " " Kilis Tarihi
- 7 — " " " Konya Ereğlisi Tarihi
- 8 — " " " Niğde-Aksaray ve Ortaköy Tarihi (3 c.)
- 9 — " " " Sereflikoçhisar Tarihi,
- 10 — " " " Üsküdar Tarihi,
- 11 — İslâmî Yazılar,
- 12 — Harun Resit.

Resim 17. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1979 Yılında Hazırlattığı Kütüphaneyi Tanıtan Broşür (İHKK Arşivi)

Resim 18-19. Üsküdar Büyük Selimiye Camisinin Thomas Allom Tarafından Çizilen Gravüründe Günümüzde İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesi Olarak Hizmet Veren Hünkâr Kasrı Net Şekilde Görülmektedir.

Resim 19. Selimiye Camisi Hünkar Kasrı

Resim 20. İ. Hakkı Konyalı Kütüphanesi (Hünkar Kasrının) Ana Giriş Kapısı

Resim 21. İ.Hakkı Konyalı Kütüphanesinin Bulunduğu Büyük Selimiye Cami Bahçesinden

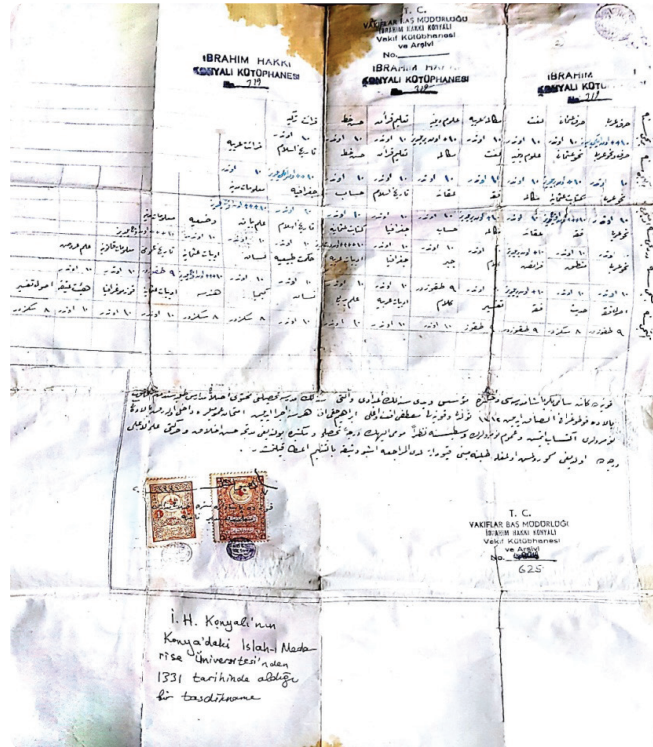

Resim 22. İ. Hakkı Konyalı Kütüphanesi alt kat okuyucu salonu

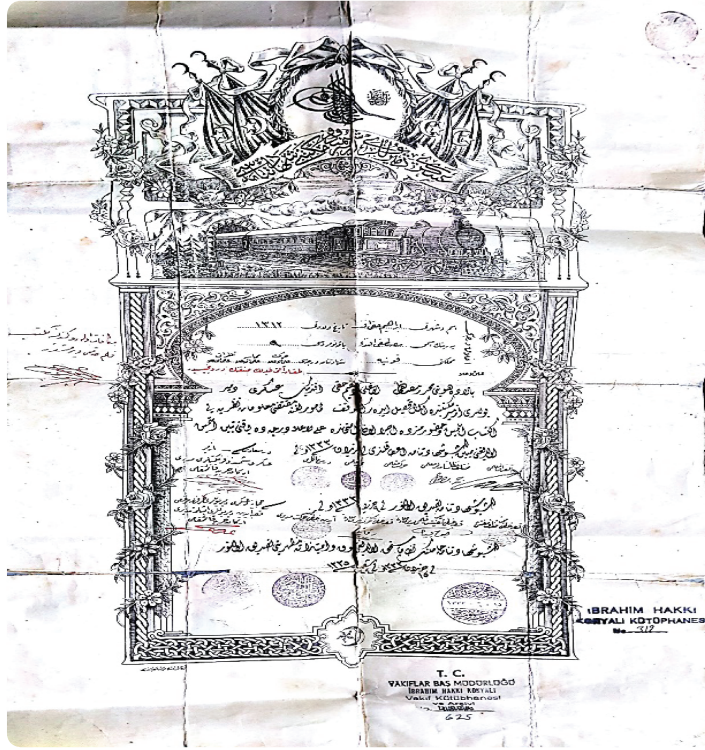

Resim 23. İ.Hakkı Konyalı Kütüphanesi, Üst Kat Okuyucu Salonu (Hünkar Kasrının Sofası)

Resim 24. İ. H. Konyalı'nın Konya'daki İslah-ı Medaris Medresesinden 1331/1913 Tarihinde Aldığı Tasdikname (İHKK Arşivinden)

Resim 25. İ. Hakkı Konyalı'nın İzmir Şimendifer Mektebinden Aldığı 1333/1915 tarihli Şahadetname (Diploma) (İHKK Arşivinden)

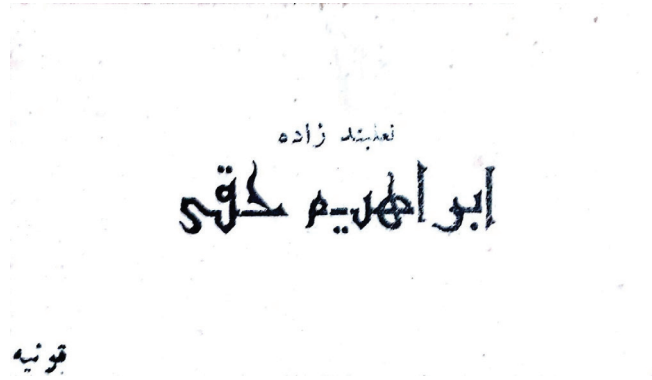
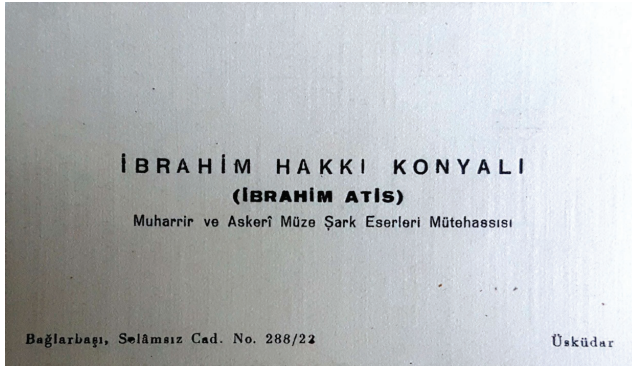
Resim 26-27. İ. Hakkı Konyalı'nın 6 Haziran 1981 tarihinde Konya Selçuk Üniversitesi tarafından verilen Fahri Doktora Diploması (İHKK Arşivi)

Müessesinin bulunduğu şehir: İstanbul	BASIN KARTI
Kart sahibinin çalıştığı şehir: İstanbul	No: 254
Müessesinin telgraf adresi: İstanbul Yedigün	VAKIFLAR BAŞ MÜDÜRLÜĞÜ
Kart sahibinin tabiiyeti: T.C	İBRAHİM HAKKI KONYALI
İkametgâh adresi: İstanbul Bayazıt	Vakıf Kütüphanesi
H. Ziheder Sokak N.6	ve Arşivi 625
Başın Birliği Bölgesi: İstanbul	1947
Bu kartın temin edeceği haklar Memurin Kanununun 9 uncu ve Matbuat Kanununun 12 nci ve 43 üncü maddeleri hükümleriyle mukayyettir.	İbrahim Atış
18 Eylül 1947	Adı, Soyadı: İbrahim Atış
I-1-946	Çalıştığı müessese: Yedigün Mc.
Bu kart mülkiyetindedir.	Müessesedeki işi: Daimi Muharriir

Resim 28. İbrahim Hakkı Konyalı'nın, Yedigün Dergisi'nde Çalıştığına Dair Basın Kartı (İHKK Arşivi)

T. C.	VAKIFLAR BAŞ MÜDÜRLÜĞÜ
İBRAHİM HAKKI KONYALI	İBRAHİM HAKKI KONYALI
ve Arşivi	ve Arşivi
625	625
Gazetecilik ve Neşriyat	Gazetecilik ve Neşriyat
T. L. Ş.	T. L. Ş.
İstanbulda Münteşir Yevmi Gazete	İstanbulda Münteşir Yevmi Gazete
HÜVIYET VARAKASI	HÜVIYET VARAKASI
İBRAHİM HAKKI	İBRAHİM HAKKI
KONYALI KÜTÜPHANESİ	KONYALI KÜTÜPHANESİ
No. 319	No. 319
İSTANBUL	İSTANBUL
1938	1938
İbrahim Hakkı Konyalı	İbrahim Hakkı Konyalı
No. 67	No. 67
İsim İbrahim Hakkı	İsim İbrahim Hakkı
Babasının ismi Mustafa	Babasının ismi Mustafa
Adresi Aksaray Çayyare	Adresi Aksaray Çayyare
apartmanı No 23	apartmanı No 23
Davışesi Muharriir	Davışesi Muharriir

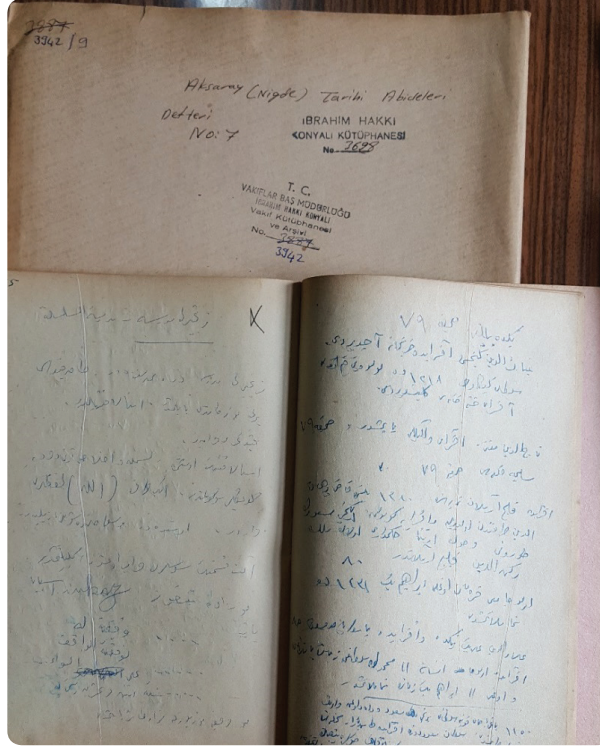
Resim 29. İ. Hakkı Konyalı'nın Tan Gazetesi'nde Çalıştığına Dair Basın Kartı. (İHKK Arşivi)

Resim 30. İbrahim Hakkı Konyalı'nın İstanbul'da ve Konya'da Kullandığı Kartvizit Örnekleri (İHKK Arşivi)
Osmanlıca: Na'İbanzâde İbrahim Hakkı – Konya

Resim 31. İ. Hakkı Konyalı'nın eserlerini yazarken, araştırmalarını yaparken elinden düşürmediği Tetkik defterleri. (İHKK Arşivi)

Resim 32. İ. Hakkı Konyalı'nın eserlerini yazarken, araştırmalarını yaparken elinden düşürmediği Tetkik defterleri. (İHKK Arşivi)

Resim 33. İ. Hakkı Konyalı Araştırma için gittiği Kırşehir'de, elinden düşürmediği Tetkik Defteri ile. (İHKK Arşivinden)

Resim 34. İ. Hakkı Konyalı'nın Kent Tarihi Araştırmalarında elinden düşürmediği Tetkik Defterleri (İHKK Arşivinden)

Resim 35. İ. Hakkı Konyalı'nın vakfettiği 878 H. 1473 M. Tarihli Siyadet Şeceresi. (İHKK Arşivinden)

Resim 36. İ. Hakkı Konyalı'nın Sokullu Türbesi'nde bulunduğu ve kütüphanesine vakfettiği Kuran_ı Kerim'e ait sayfalar (İHKK Arşivinden)

Resim 37. 1951 Yılında, İbrahim Hakkı Konyalı Tarafından Çıkarılan Tarih Hazinesi Dergisi.

Resim 38 . İbrahim Hakkı Konyalı ve Eşi Şefika Konyalı'nın Karacaahmet mezarlığındaki Kabirleri

Resim 39. Mezar taşı Kitabesi, Sağlığında İbrahim Hakkı Konyalı Tarafından Kaleme Alınmıştır.